

N:o 24.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen; gifven Stockholms slott den 10 februari 1893.

Under åberopande af bifogade i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt 87 § regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande

L a g

angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 15 kap. 24 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej genom brottet någon blifvit hindrad från lofligt arbete, eller ock målsägande angifver det till åtal; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas af annan, än målsägande.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Aug. Östergren.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 2 december 1892,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
 Statsråden: herr friherre VON OTTER,
 friherre VON ESSEN,
 friherre ÅKERHJELM,
 ÖSTERGREN,
 GROLL,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 friherre RAPPE.

Departementschefen statsrådet Östergren anmälde i underdånighet: Riksdagens skrifvelse den 18 maj innevarande år, deruti Riksdagen, på anförda skäl, anhållit, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huru vida icke allmän åklagare må berättigas att å tjenstens vägnar tala å sådana under 15 kap. 22 § strafflagen hänförliga förbrytelser, som afse att genom våld eller hot hindra annan från fortsättande af lofligt arbete, som han sig åtagit, samt derefter för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet.

Departementschefen anförde:

Då i 15 kap. 24 § strafflagen stadgades, att brott, som i 22 § af samma kap. omförmäles, ej må af allmän åklagare åtalas, der ej målsägande det till sådant åtal angifver, utgick lagstiftaren tvifvels utan från

det antagandet, att nämnda brott ej omedelbart berörde statens intresse, utan i främsta rummet vore att anse såsom förnärmelse allenast af enskild persons rätt. Om ock i allmänhet berörda antagande fortfarande måste tillerkännas giltighet, kan dock så icke längre anses vara förhållandet i afseende å förbrytelser innefattande våld eller hot, hvarigenom någon hindras från lofligt arbete. Erfarenheten har nemligen tyvärr visat, att dylika förbrytelser i regeln åstadkomma skada, hvars verkningar sträcka sig långt utöfver området för den legale målsegandens rätt, samt ej sällan sätta det allmänna lugnet på spel. Att under sådana förhållanden fortfarande låta på målsegandens godtfinnande få bero, huru vida förbrytelse af förevarande beskaffenhet skall beifras eller ej, anser jag icke kunna försvaras. Såväl i den enskildes som i statens intresse synes mig nödvändigt att lemna åklagaren öppet att inskrida mot den, som genom våld eller hot, låt vara mot enskild man, störande ingriper i näringslivets jemna fortgång. På grund häraf, och under åberopande i öfrigt af hvad Riksdagens skrifvelse innehåller, hemställer jag i underdånighet att Eders Kongl. Maj:t täcktes, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, infordra högsta domstolens utlåtande öfver följande i öfverensstämmelse med Riksdagens framställning utarbetade

F ö r s l a g

till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 15 kap. 24 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej genom brottet någon blifvit hindrad från lofligt arbete, eller ock målsegande angifver det till åtal; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas af annan, än målsegande.

På tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla hvad departementschefen sålunda hemställt.

Ex protocollo:
Carl Boheman.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol fredagen den 20 januari 1893.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: GLIMSTEDT,
HERSLOW,
SKARIN,
LILIENBERG,
HUSS,
ISBERG,
LINDBÄCK.

Sedan, jemlikt högsta domstolens beslut den 13 sistlidne december, det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen emellan högsta domstolens ledamöter cirkulerat, så företogs ärendet nu till slutligt afgörande; varande berörda förslag bilagdt detta protokoll.

Justitierådet *Lindbäck* anförde: Föreslagna utsträckningen af allmän åklagares befogenhet att tala å brott, som omförmäles i 15 kap. 22 § strafflagen, synes mig vara nödig, så vidt angår den i senare tider allt oftare förekommande särskilda art af nämnda brott, att någon medelst så beskaffadt tvång, som i berörda lagrum sägs, hindrat annan från att utföra lofligt arbete åt tredje man; men då, enligt förslaget, allmänna åtalsrätten skulle uti förevarande hänseende erhålla en betydligt vidsträcktare omfattning, än nyss är antydt, samt detta hvarken synes vara åsyftadt i Riksdagens skrifvelse, som föranledt förslagets utarbetande,

eller, så vidt jag kunnat inhemta, påkallas af förhandenvarande behof, finner jag mig böra hemställa om sådan ändring i förslaget affattning, att utvidgningen af allmänna åklagarens åtalsrätt endast komme att afse ofvan omförmälda art af ifrågavarande brott.

Justitierådet *Isberg* yttrade, att då sådana under 22 § af ifrågavarande kap. hänförliga brott, genom hvilka någon tvingades att afhålla sig från lofligt arbete, enligt justitierådets omdöme icke, vare sig i statens eller den enskildes intresse, påkallade utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i andra fall än de, som, enligt hvad Riksdagens åberopade skrifvelse utmärkte, föranledt Riksdagens framställning i ämnet, eller att brottet innefattade tvång till deltagande i arbetsinställelse, justitierådet ansåg den ifrågasatta lagförändringen böra till sistnämnda fall inskränkas.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: Mot den föreslagna utsträckningen af allmän åklagares åtalsrätt synes mig ur principiell synpunkt kunna anmärkas, att, fastän arbetsamheten, och särskildt fullgörandet af arbete som man åtagit sig, är en pligt, som väl förtjenar skyddas, finnas dock tvångshandlingar, som med samma eller större skäl bort öfverlemnas åt allmänt åtal, såsom då någon tvingat en annan att begå ett brott — dervid jag förutsätter att detta icke i och för sig är föremål för allmänt åtal — eller att tåla en rättskränkning eller en annan för honom i sedligt afseende eller för hans ära kränkande behandling, eller att underlåta någon skyldighet, som juridiskt eller moraliskt åligger honom och är af den beskaffenhet att dess uppfyllande åtminstone för tillfället kan vara af vida större vikt än pligten att arbeta. Men denna anmärkning, som med förslaget nuvarande affattning ligger ganska nära, skulle väsentligt förlora i betydelse, om den ifrågasatta lagförändringen mera direkt kunde visa hän på det för friheten i hög grad kränkande tvång, som vid strejker plägar utöfvas och innefattar ett angrepp på rättstillståndet, som staten icke får tåla. Då det dessutom endast är för detta af Riksdagen själf uppgifna fall, som en lagförändring synes erforderlig, måste jag förena mig i den af justitierådet *Isberg* yttrade mening. Derjemte vill jag erinra derom, att förslaget nuvarande affattning lägger under allmänt åtal icke blott det fall, då med tvånget verkligen åsyftats att åstadkomma hinder i annans arbete, utan äfven det fall, då sådant hinder är en följd af tvånget utan att vara åsyftadt, eller med andra ord då sjelfva ändamålet med tvånget varit ett helt annat, som alls icke har någon gemenskap med föremålets önskan att få arbeta.

Justitierådet *Skarin* yttrade: §:ns ordalydelse föranleder, att allmän åklagares åtalsrätt skulle ega rum, då genom brott, som i 22 § omför-

mäles, hinder i annans lofliga arbete åstadkommes, äfven om den brottslige ej åsyftat sådant hinder. Då detta väl ej är meningen, synes en redaktionsförändring önskelig i syfte att tydligare utmärka hvad här afses.

Justitierådet *Herslow* anförde: Om någon, på sätt i 22 § af 15 kap. strafflagen förmäles, tvingar annan att t. ex. bevista ett samqväm eller infinna sig på en sammankomst, så blifver den förre derigenom också orsaken till att den andre, så länge tvånget varar, hindras från det arbete, hvarmed han eljest kan hafva tänkt att sysselsätta sig. Enligt den affattning, det remitterade förslaget erhållit, skulle sagda förbrytelse alltid höra under allmänt åtal, äfven om det vore uppenbart, att förbrytaren alldeles icke åsyftat att kränka den andre i hans rätt att arbeta, utan t. ex. blott haft för afsigt att, trots hans motvilja, bereda honom en förströelse eller befordra hans upplysning. Att allmän åklagare i detta fall skulle ega att, mot målsegandens önskan, ingripa, synes mig desto olämpligare, som något allmänt intresse här svårigen kan anses vara trädt för nära och det lätteligen kan inträffa, att målseganden efteråt, och detta möjligen med fullt skäl, i sjelfva verket känner sig tacksam för det kraftiga initiativ, som förmått honom att böja sig under den främmande viljan.

Att, såsom vid förevarande frågas behandling inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet blifvit af departementschefen påpekadt, näringslifvets jemna fortgång är af största vigt för det allmänna, lärer icke kunna bestridas. För sin ändamålsenliga utveckling kräfver näringslifvet i främsta rummet rätt för den enskilde att utan annan inskränkning, än den sedlighetens bud påkalla, fritt föfoga öfver sin arbetskraft på sätt han finner för sig fördelaktigast. Från denna synpunkt torde en lag i den rigtning, förslaget angifver, vara fullt berättigad, dock endast under den förutsättning, att lagstiftaren undviker till och med blotta skenet af partiskhet och således vänder lagens udd mot enhvar, utan undantag, hvilken med afsigt inverkar störande på arbetets frihet. I detta afseende synes mot den föreslagna lagen med fog kunna anmärkas att, när arbetets frihet kränkes lika väl af den, hvilken obehörigen genom våld eller hot tvingar annan till utförande af ett visst arbete, som af den, hvilken på enahanda sätt förhindrar honom derifrån, borde också den förra förbrytelsen lika väl som den senare falla under allmänt åtal, hvilket emellertid, enligt det ifrågavarande förslaget, icke skulle blifva förhållandet.

På grund af hvad jag sålunda anført, anser jag den föreslagna lagen böra på det sätt förändras, att af de i 15 kap. 22 § strafflagen afsedda förbrytelser blott det särskilda slag, som innefattar afsigtlig

kränkning af annans rätt att fritt förfoga öfver sin arbetskraft, underkastas allmänt åtal, men att också ingen förbrytelse af nämnda slag varder från sådant åtal undantagen.

Justitierådet *Glimstedt* instämde med justitierådet *Isberg*.

Justitierådet *Huss* lemnade förslaget utan anmärkning.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet in-
för Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 10 februari 1893,*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve **LEWENHAUPT**,
Statsråden: friherre **VON ESSEN**,
friherre **ÅKERHIELM**,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**,
CHRISTERSON,
Justitieråden: **HERSLOW**,
CLAËSON.

Departementschefen statsrådet **Östergren** anmälde i underdånighet:

5:o.

Högsta domstolens yttrande öfver det enligt statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 2 december 1892 till högsta domstolen remitterade förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen.

Departementschefen anförde: »Inom högsta domstolen hafva flere ledamöter funnit förslaget gå längre än nödigt vore. Af desse ledamöter har en ansett förslaget böra gifvas en sådan affattning, att ifrågavarande

brott lades under allmänt åtal allenast i den händelse att någon medelst tvång hindrat annan från att utföra arbete åt tredje man; och tre ledamöter hafva uttalat den mening, att lagförändringen borde inskränkas till de fall, då brottet innefattade tvång till deltagande i arbetsinställelse. Å andra sidan har en ledamot såsom en brist i förslaget anmärkt, att allmän åklagare ej medgäfves att utan angifvelse åtala alla brott, som innefattade afsigtlig kränkning af annans rätt att fritt föfoga öfver sin arbetskraft. Arbetets frihet kränktes nemligen lika väl af den, som obehörigen tvingade annan till utförande af ett visst arbete, som af den, hvilken på enahanda sätt förhindrade honom derifrån.

Hvad nu först angår de anmärkningar, som gå ut på att förslaget ginge längre, än förhållandena påkalla, har jag af desamma icke kunnat öfvertygas om lämpligheten af den föreslagna lagförändringens begränsning i angifna riktningen. En dylik begränsning skulle nemligen tilläfventyrs gifva förslaget karakteren af en lag, som uteslutande vände sig mot en viss klass af medborgare — mot arbetarne — men, om än Riksdagens hemställan närmast varit föranledd af de rubbningar i den allmänna ordningen, som de hos oss numera ej så sällsynta arbetsinställelserna visat sig medföra, är dock förslaget syfte ingalunda att, till fromma för arbetsgifvaren, söka inskränka arbetarens sjelfbestämmningsrätt. Tvärtom afser förslaget — må vara ytterst i näringslivets och det allmänna lugnets intresse — att skydda den enskildes rätt att råda öfver sina lagliga åtgöranden, att, utan inflytelse genom våld eller hot, åtaga sig och förrätta lofligt arbete samt öfverhufvud att fritt föfoga öfver sin arbetskraft. Vid sådant förhållande synes ej på förslaget affattning böra få inverka, huruvida kränkningen af berörda rätt eger rum i större eller mindre omfång — vid arbetsinställelser eller eljest — lika litet som den omständigheten, huruvida arbetet företages för egen eller annans räkning.

Snarare synes mig den af en ledamot inom högsta domstolen uttalade åsigt, att åtalsrätten borde utsträckas jemväl till brott, hvarigenom någon obehörigen tvingades att företaga ett visst arbete, vara beaktansvärd; och härutinnan kan erinras, hurusom lagutskottet vid sistförflutna års lagtima riksdag hade förordat en utsträckning af åtalsrätten beträffande samtliga de i 22 § omförmälda brott. Jag tror dock, för min del, att för närvarande något verkligt behof ej förefinnes att utsträcka åtalsrätten utöfver hvad i förslaget förordats. Och att gå längre, än behofvet kräfver, lär ej böra ifrågakomma för vinnande allenast af en viss teoretisk följdriktighet, särskildt då fråga är om en så partiel lagändring, som den förevarande.

Beträffande förslaget formella sida har inom högsta domstolen anmärkts, att dess nuvarande affattning syntes kunna medföra den tolkning, att åklagarens åtalsrätt skulle ega rum, då genom brottet hinder i annans lofliga arbete åstadkommits, äfven om den brottslige ej åsyftat sådant hinder. Då emellertid itrågavarande brott konstitueras genom effektens inträffande samt denna effekt alltid måste vara åsyftad, vid hvilket förhållande icke åsyftade följder af den brottsliges åtgörande torde böra anses hafva uppkommit icke genom brottet utan vid sidan af det samma, lærer en dylik misstyndning af stadgandet icke skäligen kunna befaras. Vål vore det möjligt att använda uttryckssätt, som närmare, än som skett, anslöte sig till ordalagen i 22 §, t. ex. »der ej genom brottet någon tvungits att afhålla sig från lofligt arbete», men jag kan ej inse, att dermed vore något vunnet, då äfven mot en sådan affattning kunde anmärkas, att i det fall, då effekten ej åsyftats, den dock genom tvånget uppkommit. Det synes mig derföre som om lösningen af frågan, huru det skall anses, om annan effekt inträder än den afsedda, kan och bör öfverlemnas åt doktrinen.»

Härefter hemställde departementschefen, att förslaget måtte, jemlikt 87 § regeringsformen, för Riksdagen till antagande föreläggas.

Justitierådet Herslow åberopade hvad han vid förslaget granskning i högsta domstolen yttrat.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till departementschefens hemställan.

Hvad departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af det innehåll bilagan litt. E vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.